

VALTAKUNNALLINEN EVANKELIUMIJUHLA LAHDESSA

Juonto Siionin kannel 140 vuotta -juhlagaalassa 28.6.2014 klo 21.30

Seppo Suokunnas

Yleen nauhoitus

Seppo Suokunnaksen juonnot ja selitykset. Välissä Esa Luomarannan hartauspuhe; säestys Kullervo Puumala & Mixtura Simplex.

SK 108 "En voi rikkaammaksi tulla", juonto 4-5 min, laulaminen 3 min (21,32-21,38)

Tässä tilaisuudessa juhlimme 140-vuotiasta Siionin Kannelta, evankelisen liikkeen laulukirjaa. Laulamme yhdessä muutamia lauluja ja katsahdamme niiden kautta lyhyesti laulukirjan historiaan. Laulukirjaa on vuosien aikana lisätty ja uudistettu 7 kertaa ja sitä on levitetty Suomessa yli miljoona kpl. Sen runoilija – ja säveltäjälistä on niin laaja, ettei sitä voi lyhyesti kuvata. Sanomme vain, että laulamme oman evankelisen herätysliikkeen lauluja, muita suomalaisia, sitten Ruotsista, Saksasta ja Amerikasta saatuja herätyslaulua ja myös lähetyskentiltä saatuja. Niin koraali, kansamusiikki- kuin gospeltyylit ovat sille tuttuja.

Kokoelman ensimmäisen laitoksen toimitti vuosina 1874-1881 helsinkiläinen kanttori Johan August Gottlieb Hymander. Tämä suomen- ja samoin ruotsinkielisen hengellisen laulukirjan kokoaminen oli vasta perustetun Suomen Lut. Evankeliumiyhdistyksen Hymanderille antama tehtävä. Hymander oli papin poika, ja hän aikoi itsekin papiksi. Mutta sitten pappiskutsumuksen vakavuus tuntui hänestä liian suurelta ja hän muutti suunnitelmansa ryhtyen kanttoriksi. Hän toimi Helsingin Nikolainkirkon eli nykyisen tuomiokirkon kanttorina ja ohessa yliopiston kirkkolaulun opettajana, kanttorien kouluttajana ja useiden laulukirjojen ja myös virsityön asiantuntijana. Kanttori J.A.G. Hymander oli myös Suomen Luterilaisen Evankeliumiyhdistyksen perustajia (vuonna 1873) ja Sanansaattaja-lehden teknillinen toimittaja vuodesta 1876. Hymander oli siis todella monitoimimies ja monilahjakkuus! Hän toimitti myös ensimmäiset Sionsharpanin vihkot ja sävelmistön.

Meidän sopii aloittaa yhteinen laulaminen hetken kuluttua Hymanderin omasta laulusta "En voi rikkaammaksi tulla", SK nr 108. Se on kastelaulu. Siionin Kannel on sellainen laulukirja, jossa pyhä kasteen sakramentti on esillä enemmän kuin muissa laulukirjoissa tai virsikirjassa, silloin ja tänä päivänä. Evankelinen liike on aina korostanut pyhän kasteen suurta merkitystä. Sitä, että kaste on Jumalan teko. Että kaste pysyy voimassa ja että se on ihmiselle Jumalan lahja. Että kaste yhdistää syntisen ihmisen Kristukseen. "Jeesuksessa Kristuksessa, / syntinen on vanhurskas, / ansionsa verhotessa / puhdas, aivan autuas. / Aarteiden arvaamattoman / sain mä kerran kasteessan" .

Johan August Gottlieb'in isä Johannes oli valtiokirkon pappi, mutta hän siirtyi baptismiin, joka tuolloin teki marssiaan Ruotsiin ja Suomeen. Isä erosi pappisvirastaan ja antoi kastattaa itsensä uudelleen Ruotsissa. Se oli kova paikka kirkkomuusikkopojalle, joka halusi pysyä luterilaisessa, Raamatun kasteopetuksessa. Kirjeissään Hedbergille J.A.G. Hymander suri isänsä askelta. Tähän problematiikkaan liittyy pojan JAGH:n laulu "En voi rikkaammaksi tulla". Se ei ole poleeminen, vaan evankeliumin lupauksia markkinoiva laulu. Kaste antaa meille Kristuksen niin kuin Uuden testamentin monet opetukset selkeästi

meille opettavat. Kun meillä kastettuina on Kristus ja häneen uskomme, meillä on kaikki mitä autuuteen ja pelastukseen tarvitaan. En voi tulla rikkaammaksi. Tästä teemasta Hylander kirjoitti laulunsa ja julkaisi sen Sanansaattaja-lehden ensimmäisessä vuosikerrassa 1876. Seuraavana vuonna laulu julkaistiin ensimmäisen Siionin Kanteleen vihkossa 1877 (III nr 79).

Laulu 108 voi olla esimerkki myös siitä Kanteleen sävelmateriaalista, joka on saatu Amerikan 1870-luvun herätyksien laulukirjoista Suomeen. Ei kestänyt montakaan vuotta kun nämä Sankeyn ja Moodyn ym. laulut sävelmineen olivat saapuneet Pohjolaan ennen kaikkea Sankeyn nimellä kulkevan kokoelman Sångers till Lammets lof ja Lauluja Karitsan kiitokseksi välityksellä. Siionin Kannel on ollut niitä suomalaisia laulukirjoja, joiden kautta tämä anglosaksinen aines on tullut suomalaisten yleiseen tuttavuuteen. Ei sen amerikkalaisen alkuperän takia vaan niiden laulullisuuden, rytmisen joustavuuden ja notkeuden ja valoisuuden takia. Kastelaulun 108 sävelmä on amerikkalaisen William Howard Doanen (1832-1915) käsialaa. - Laulaminen 21,35-21,37

SK 74 "Nyt ystäväni minun on", juonto 3 min, laulu 3 min

Suomen evankelisen liikkeen ensimmäinen lauluntekijä oli liikkeen isä pastori Fredrik Gabriel Hedberg. Hän kirjoitti kymmeniä lauluja, varsinkin 1840-luvulla. Otamme niistä esille nyk SK nr:n 74 "Nyt ystäväni minun on, / on siitä ilo loputon". Se on kirjoitettu 24.5.1846 ruotsiksi (alkaan "Min wän är min och jag är Hans!"). Hedberg julkaisi runon syyskuussa 1846 lehdessään Allmän Evangelisk Tidning, otsikkona oli Andans Fröjd (Hengen ilo).

Laulu ilmestyi useammassa Hedbergin julkaisussa: Sände-Bref I 1850. Sitten Ruotsissa Hedbergin AET-kirjoitusten kokoomakirjassa Den Enda Salighetens Wäg 1851 (1856 3.uppl) ja myös ruotsalaisten Palmqvist-veljeksien kirjassa Pilgrims-Sånger 1859. - Laulun käsikirjoituksessa (HYK Coll 225, Hedberg kok "Hedbergin laulujen luonnoksia") Hedbergillä on otsikkona Saligheten i JESU eli Autuus Jeesuksessa.

Suomeksi laulu julkaistiin lehdessä Kristillisiä Sanomia 1853 nr 27 ja Hengellisiä Wirsiiä 1853 I nr 13 (Antti Rädyn suomennos), sitten (SLS:n) Matkalauluja tiellä taivaalliseen Sioniin 1869. Siionin Kanteleeseen tämä Hedbergin laulu tuli 1874 (nr 34) ja Sionsharpaniin 1875 (nr 39).

Laulun lähtökohtana oli Raamatun Kor.Veisu eli Laul.laulu 2:16. Hedberg lainasi myös Room. 8:38-39, Ef.3:17, Ps.34:9 ja Ef.1:14 (2 Kor.1:21 ja 5:5). Kristus-mystiikka, Jeesuksen rakkaus ja hänen omanaan oleminen, Pyhän Hengen lahja, taivastoivo, riemu Jumalan lapseudesta ovat laulun teemoja. Eräät Hedbergin kirjeet paljastavat, että myös Hedbergille sangen tärkeä pyhän ehtoollisen sakramentti on tämän laulun ja sen syntyprosessin taustalla.

SK 318 "Oi minkä onnen, autuuden.." (juonto 4 min, lulu 3 min)

RUNON kirjoitti nuori ja lahjakas ensi polven evankelisen herätysliikkeen pappi Kleofas Immanuel Nordlund (1849-1883). Laulu julkaistiin ensiksi v1871 lehdessä Evangelisk Tidning nr 48 otsikolla Den troendes sälla lott, "Uskovan autuas osa". Tarkkaan suomentaen tämä ruotsiksi kirjoitettu ja 1871 julkaistu laulu alkoi "Oi minkä rikkauden ja lohdutuksen usko tuo mukanaan"

Sitten painettuna Siionin kannel v. 1874 nr 17 ja Sionsharpan 1874 nr 17 "O hwilken rikedom och tröst".

Kleofas oli papin poika Marttilasta. Hänet vihittiin papiksi 28.2.1871 ja määrättiin Viipurin läänin Pyhäjärvelle vt.khraksi. Mutta jo 1.5.1871 alkaen hän sai määräyksen Helsinkiin Helsingin ruotsalais-suomalaisen srkn papiksi. Hän oli Evankeliumiyhdistyksen perustajia.

Tämä laulu on saanut monille ilmentää sitä onnea ja iloa, jota usko Jeesuksen tuo. Siinä on autuuden riemua, pelastetun onnea, Jumalan lapsen iloa. Tällainen onni ei ole tarkoitettu vain harvoille, vaan monille, kaikille, yhä uusien sukupolvien ihmisille. Siksi mekin laulamme ja veisaamme.

MELODIA julkaistiin Siionin Kanteleessa heti v.1874 ja samoin sen sisarkokoelmassa Sionsharpan. Tätä sävelmää ei tunneta aikaisemmin muualta. Eräät Ruotsissa vähän myöhemmin tavatut versiot näyttäisivät olevan samaa juurta. Mahdollisesti kyseessä on kansansävelmä tahi sitten se on kanttori J. A.G. Hymanderin itse muodostama melodia.

Jo varhain, ainakin vuodesta 1886 lähtien laulun viimeinen säkeistö "Mun kanteleeni kauniimmin" alkoi esiintyä itsenäisenä lauluna. Tällöin siirtyi kirjallisuuteen se väärä tieto, että Kreetta Haapasalo olisi kirjoittanut ko. tekstin. Runo on siis Kleofas Nordlundin, mutta Kreetan käyttämä Kanteleeni -sävelmä saattaa olla Haapasalon tai kansansävelmä. Ilmari Krohn muistiin merkitsi sen Kreetta Haapasalon laulamana kesällä 1886 Leppävirralla. Tästä Kreetan sävelmän säkeistöstä tuli siinä määrin suosittu, että nyt Siionin Kanteleessakin säkeistö esiintyy sekä laulun 318 yhteydessä että erillisenä lauluna 479 "Mun kanteleeni kauniimmin".

SK 266 "Sä olet Jeesus, laulun aihe mulle", juonto 2min, laulu 4 min
Siionin Kanteleesta puhuttaessa on puhuttava myös Lina Sandellista, Pohjolan satakielestä, jonka lauluja on SK:ssa vieläkin eniten, 53 kpl. V.1961 SK:ssa oli yli 70 kpl Sandellian lauluja. Kirjan 140 v historian aikana SK:ssa on ollut jopa noin 80 Lina Sandellin laulua, enemmän kuin muissa suomalaisissa laulukirjoissa. Vain Sionsharpan-kokoelmassa on vielä enemmän. Tämä johtuu Suomen ev.liikkeen ja Ruotsin uusevankelisen ja roseniolaisen liikkeen yhteyksistä. Toisaalta siitä, että oli yhteinen näkemys: Jeesus, armon tuoja, Jumalan sanan lohdutus ja varmuus, evankeliumin ensisijaisuus jne.

Otamme esille Lina Sandellin laulun SK nr 266. Se ilmestyi Ruotsissa v.1877 kokoelmassa Fridshälsningar "Om dig, om dig, o Jesus, vill jag sjunga" ja Oscar Ahnfeltin kokoelma 1877 sekä Suomessa pian Evankeliumiyhdistyksen Sändebudet -lehdessä. Laulu suomennettiin vuoden 1892 SK:een (nr 229).

Nykyinen SÄVELMÄ on kanttori ja säveltäjä Vesa Erkkilän. Melodia on syntynyt 1980-luvun lopulla ja julkaistu viimeistään v. 1990 (tiedot K. Puumalan toimittamassa kuorovihkossa Siionin sävelmiä 54.vihko 1992 nr 1) otsikolla Iltalaulu (siis juuri Lina Sandellin sanoihin).

Erkkilä on Askolan srk:n kanttori, director musices, syntyisin Lohtajalta, sovittaja, säveltäjä, gopelmuusikko, äänittäjä jne

SK 216 "Jeesuksen haavoihin maailman synti", juonto 3½ min, laulu 3½ min

Laulun valitsemiseen meillä on kaksi syytä, sävelmällinen ja teologinen. Toisin sanoen sekä runo ja runoilija että laulun melodia kertoo jotakin SK 140 -vuotiaasta linjasta.

Teologinen syy lauluvalintaan on luettavissa lehdistä, jossa runo aikanaan julkaistiin. Heinäkuun 1. päivän Sanansaattaja -lehti vuodelta 1905 antoi tälle Julius Engströmin kirjoittamalle laululle otsikon "Veren voima". Laulu otettiin SK:een 1910 nr 378 "Jeesuksen verehen maailman synty / Golgatan päivänä hukkunut on .." 3 säkeistöä.. Pääsiäislehti Kevätkukkia vuodelta 1923 puolestaan otsikoi laulun sanoilla "Sovintoarmon ylistys". Tämän olen minäkin ymmärtänyt Siionin Kannel-nimisessä laulukirjassa kaikkein tärkeimmäksi. Sovintoarmon ylistys ja Jeesuksen veren voima. Siitä lähtee elämä, siinä on pelastus ja tulevaisuus meillekin. Jokaista kutsutaan lähteelle "armoa alltiisti ammentamaan".

Julius Engström, Sleyn yliasiamies eli toiminnanjohtaja, oli evankelisen liikkeen näkyvin mies Hedbergin ja Johannes Bäckin kuoltua ja ennen kuin K. V. Tammisesta kasvoi ykkösjulistaja liikkeeseen. Engström, joka seurakuntapapiksi siirryttyään oli Helsingin Kallion srkn khra ja sitten Hollolan kirkkoherra, toimi pitkään Evankeliumiyhdistyksen johtokunnan puheenjohtajana vsta 1923 eteenpäin 1940-luvulle. Hän toimitti useita yhdistyksen lehtiä ja kirjoitti huikean määrän hengellisiä kirjoituksia. Hänen julistuksensa ydin oli Kristuksessa kaikille syntisille, koko maailmalle hankittu autuus, vapaa armo, Golgatan lunastus.

Julius Engström osallistui myös SK:n uudistamiseen vv 1892, 1900, ja 1910 laitoksissa (tark) ja teki itse 37 laulua ja lisäksi suomennoksia.

Sävelmä kulki pitkään ruotsalaisen Oscar Ahnfeltin nimissä, koska juuri hänen Andeliga Sångers –kokoelmassaan sävelmä ilmestyi ensi kerran vuonna 1851 kuten monet muutkin Kanteleesta tunnetut laulut. Kun Ahnfelt julkaisi sekä omia että toisten sävelmiä, on uuteen Kanteleeseen pantu merkintänä vain "ruotsalainen 1800-luvulla". Ahnfelt otti sävelkirjaansa myös kansanlauluperäisiä melodioita, tämä kuuluu ilmeisesti niihin. - (POIS toisto)

Sävelmä on Siionin Kanteleen käytetyimpiä. Ei vain siten, että melodia on kirjassa viiden laulun yhteydessä, vaan myös siten, että sitä lauletaan erittäin paljon. Varmaan se omalla luonteellaan kertoo jotakin evankelisen herätysliikkeen lauluperinnöstä ja -tavasta. Siitä valoisasta, laulullisesta, juoheasta ja kansanomaisesta peruslinjasta, josta juhlanan kankea, jäykkä koraaliviritys on poissa.

PUHE past Esa Luomaranta, 8 min

SK 66 On synnit kaikki poissa, / on puhdas maailma, juonto 2 min, laulu 3 min

Kyseessä on pastori Kauko Veikko Tammisen runo, joka julkaistiin Sanansaattajassa nr 7/ 1.4.1909 numeron etusivulla otsikolla Pääsiäisenä. Laulu alkoi silloin "On vapaa ihmissuku, / on poissa synnit sen /ja lainkin uhat hukkui / veressä Jeesuksen" 4 säk, alla "Veikko".

Vuonna 1923 uudistettuun Siionin Kanteleeseen, jonka pääarkkitehti ja runoilija rovasti Tamminen yli muiden oli, hän oli muokannut laulunsa alkamaan (414) ”On synnit kaikki poissa, / on puhdas maailma, / saa lainkin tuomioiden / nyt ääni vaieta. / Kun yksi kuoli kerran, / niin kaikki kuolivat; / Yks haudastaan kun nousi, / niin kaikki nousivat.” Tekstin pohjana on ennen kaikkea Roomalaiskirjeen 4:25 ja Room. 5 luvun (Kristus II Adam) ajatukset. Laulun sanomana on kiitos, onni, varmuus, toivo, tyhjä hauta, Jeesuksen voitto on meidänkin voittomme.

K.V. Tammisella on Siionin Kanteleessa myös monia muita lauluja KUTEN nr 47, 56, 63, 65, 160, 140 ja 385 ”Nyt nosta lippu..” ja muita. Tamminen teki Kanteleen uudistamisessa suuren työn jo 1909-1910, jolloin kokoelma laajentui huomattavasti ja sitten v.1923 SK:ssa hän teki suurtyön.

Toisena kolehtilauluna SK 255 ”Kaipaa peura janoissaan” . Sen on sanoittanut ja myös säveltänyt lin kirkkoherra Toivo Hyryläinen v.1995. Laulu on esimerkki Siionin Kanteleen uudesta aineksesta. Psalmilauluja ei ole Kanteleessa ennen paljoa ollut. Laulun sanoma on sama kuin kokoelmassa 140 vuoden aikana: armon ja pelastuksen etsiminen, lohdus, pyhän kasteen lahja, ehtoollinen, jumalanpalvelus, Kristuksen täytetty sovintotyö edestämme.

(Juonto 1 min, laulu 3 min)